

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (seitsemäs jaosto)

24 päivänä marraskuuta 2022*

Ennakkoratkaisupyyntö – Oikeudellinen yhteistyö yksityisoikeudellisissa asioissa – Tuomioistuimen toimivalta ja tuomioiden täytäntöönpano siviili- ja kauppaoikeuden alalla – Lugano II -yleissopimus – Oikeuspaikkalauseke – Muotomääräykset – Yleisiin sopimusehtoihin otettu lauseke – Yleiset sopimusehdot, joihin voi tutustua ja jotka voidaan tulostaa kirjallisessa sopimuksessa mainitun hyperlinkin kautta – Osapuolten suostumus

Asiassa C-358/21,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Cour de cassation (Belgia) on esittänyt 20.5.2021 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 9.6.2021, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Tilman SA

vastaa

Unilever Supply Chain Company AG,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (seitsemäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja M. L. Arastey Sahún sekä tuomarit F. Biltgen (esittelevä tuomari) ja J. Passer,

julkisasiamies: M. Campos Sánchez-Bordona,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Tilman SA, edustajinaan N. Cariat, A. Hoc ja B. Hoc,
- Unilever Supply Chain Company AG, edustajanaan W. van Eeckhoutte, advocaat,
- Belgian hallitus, asiamiehinään M. Jacobs, C. Pochet ja M. van Regemorter,
- Saksan hallitus, asiamiehinään J. Möller, U. Bartl, M. Hellmann ja R. Kanitz,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

- Sveitsin hallitus, asiamiehinään N. Marville-Dosen ja J. Schickel-Küng,
 - Euroopan komissio, asiamiehinään A. Azéma ja S. Noë,
- päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,
on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee 30.10.2007 allekirjoitetun tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa siviili- ja kauppaoikeuden alalla koskevan yleissopimuksen, jonka tekeminen hyväksyttiin yhteisön puolesta 27.11.2008 tehdyllä neuvoston päätöksellä 2009/430/EY (EUVL 2009, L 147, s. 1) (jäljempänä Lugano II -yleissopimus), 23 artiklan 1 kohdan a alakohdan ja 2 kohdan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa vastakkain ovat Tilman SA, jonka kotipaikka on Belgiassa, ja Unilever Supply Chain Company AG (jäljempänä Unilever), jonka kotipaikka on Sveitsissä, ja jossa on kyse siitä, että Unilever ei ole maksanut Tilmanin laskuttamia summia.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Lugano II -yleissopimus

- 3 Lugano II -yleissopimuksen ovat allekirjoittaneet Euroopan yhteisö, Tanskan kuningaskunta, Islannin tasavalta, Norjan kuningaskunta ja Sveitsin valaliitto.
- 4 Tämän yleissopimuksen 1 artiklan 3 kohdassa määrätään seuraavaa:
”Tässä yleissopimuksessa ’sopimusvaltiolla’ tarkoitetaan kaikkia valtioita, jotka ovat tämän yleissopimuksen sopimuspuolia tai Euroopan yhteisön jäsenvaltioita. Sillä voidaan tarkoittaa myös Euroopan yhteisöä.”
- 5 Kyseisen yleissopimuksen 23 artiklan, jonka otsikko on ”Tuomioistuimen toimivaltaa koskeva sopimus”, 1 ja 2 kohdassa määrätään seuraavaa:
”1. Jos asianosaiset, joista ainakin yhden kotipaikka on sopimusvaltiossa, ovat sopineet, että syntynyt riita tai tietystä oikeussuhteesta syntyvät vastaiset riidat on ratkaistava sopimusvaltion tuomioistuimessa tai tuomioistuimissa, tuolla tuomioistuimella tai noilla tuomioistuimilla on toimivalta ratkaista asia. Toimivalta on yksinomainen, jos asianosaiset eivät toisin ole sopineet. Tällainen toimivaltaa koskeva sopimus on tehtävä:
a) kirjallisesti tai, jos se on tehty suullisesti, se on vahvistettava kirjallisesti; tai
b) sellaisessa muodossa, joka vastaa asianosaisten välille muodostunutta käytäntöä; tai

c) kansainvälisessä kaupassa sellaista muotoa noudattaen, joka vastaa sellaista kauppatapaa, jonka asianosaiset tunsivat tai joka heidän olisi pitänyt tuntea ja joka on kyseisen tyyppisten sopimusten osapuolten kyseisellä kaupan alalla laajalti tuntema ja säännöllisesti noudattama.

2. Kirjallisena pidetään myös kaikkea sähköisin keinoin tapahtunutta viestintää, josta jää pysyvä tallenne sopimuksesta.”

6 Saman yleissopimuksen 64 artiklan 1 ja 2 kohdassa määrätään seuraavaa:

”1. Tämä yleissopimus ei vaikuta siihen, miten Euroopan yhteisön jäsenvaltio[t] soveltavat tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla [22.12.2000] annettua neuvoston asetusta (EY) N:o 44/2001 [(EYVL 2001, L 12 s. 1)] [jäljempänä Bryssel I -asetus] ja sen muutoksia, Brysselissä 27 päivänä syyskuuta 1968 allekirjoitettua yleissopimusta tuomioistuimen toimivallasta ja tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla [(EYVL 1972, L 299, s. 32)] ja tämän yleissopimuksen tulkitsemisesta yhteisöjen tuomioistuimessa Luxemburgissa 3 päivänä kesäkuuta 1971 allekirjoitettua pöytäkirjaa, sellaisina kuin ne ovat muutettuina Euroopan yhteisöön liittyvien valtioiden liittymisestä sanottuun yleissopimukseen ja pöytäkirjaan tehdyillä yleissopimuksilla [jäljempänä Brysselin yleissopimus], sekä Euroopan yhteisön ja Tanskan kuningaskunnan välillä Brysselissä 19 päivänä lokakuuta 2005 allekirjoitettua sopimusta tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla.

2. Tätä yleissopimusta on kuitenkin aina sovellettava:

a) tuomioistuimen toimivaltaa koskevissa asioissa, jos vastaajalla on kotipaikka sellaisessa valtiossa, jossa sovelletaan tätä yleissopimusta mutta ei mitään tämän artiklan 1 kohdassa mainituista säädöksistä, tai jos sellaisen valtion tuomioistuin on toimivaltainen tämän yleissopimuksen 22 tai 23 artiklan nojalla;

--”

7 [Lugano II -yleissopimuksen] yhdenmukaisesta tulkinnasta ja pysyvästä komiteasta tehdyssä pöytäkirjassa N:o 2 olevan 1 artiklan 1 kohdassa määrätään seuraavaa:

”Tuomioistuinten on soveltaessaan ja tulkitessaan tämän yleissopimuksen määräyksiä kiinnitettävä asianmukaista huomiota niihin periaatteisiin, jotka ilmenevät sopimusvaltioiden tuomioistuinten ja Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen antamista asiaan vaikuttavista tuomioista, jotka koskevat sen yhtä tai useampaa asianomaista määräystä tai vuoden 1988 Luganon yleissopimuksen ja tämän yleissopimuksen 64 artiklan 1 kohdassa mainittujen säädösten asianomaista yhtä tai useampaa määräystä.”

Bryssel I -asetus

8 Bryssel I -asetuksen 23 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Jos asianosaiset, joista ainakin yhden kotipaikka on jäsenvaltiossa, ovat sopineet, että jäsenvaltion tuomioistuimen tai tuomioistuinten on ratkaistava syntynyt riita tai tietystä oikeussuhteesta syntyvät vastaiset riidat, tuolla tuomioistuimella tai tuon jäsenvaltion tuomioistuimilla on toimivalta ratkaista asia. Toimivalta on yksinomainen, jos asianosaiset eivät toisin ole sopineet. Tällainen toimivaltaa koskeva sopimus on tehtävä:

- a) kirjallisesti tai, jos se on tehty suullisesti, se on vahvistettava kirjallisesti; tai
- b) sellaisessa muodossa, joka vastaa asianosaisten välille muodostunutta käytäntöä; tai
- c) kansainvälisessä kaupassa sellaista muotoa noudattaen, joka vastaa sellaista kauppatapaa, jonka asianosaiset tunsivat tai joka heidän olisi pitänyt tuntea ja joka on kyseisen tyyppisten sopimusten osapuolten kyseisellä kaupan alalla laajalti tuntema ja säännöllisesti noudattama.

2. Kirjallisena pidetään myös kaikkea sähköisin keinoin tapahtunutta viestintää, josta jää pysyvä tallenne sopimuksesta.”

Bryssel I a -asetus

9 Bryssel I -asetus kumottiin tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 12.12.2012 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) N:o 1215/2012 (EUVL 2012, L 351, s. 1) (jäljempänä Bryssel I a -asetus).

10 Bryssel I a -asetuksen 25 artiklassa, jonka otsikko on ”Tuomioistuimen toimivaltaa koskeva sopimus” ja joka sisältyy asetuksen II lukuun, jonka otsikko puolestaan on ”Toimivalta”, säädetään seuraavaa:

”1. Jos asianosaiset, riippumatta heidän kotipaikastaan, ovat sopineet, että jäsenvaltion tuomioistuimen tai tuomioistuinten on ratkaistava tietystä oikeussuhteesta syntyneet tai mahdollisesti syntyvät riidat, kyseisellä tuomioistuimella tai kyseisillä tuomioistuimilla on toimivalta ratkaista asia, paitsi jos sopimus sen aineellisen pätevyuden suhteen on tuon jäsenvaltion lain mukaan mitätön. Toimivalta on yksinomainen, jos asianosaiset eivät toisin ole sopineet. Toimivaltaa koskeva sopimus on tehtävä

- a) kirjallisesti tai, jos se on tehty suullisesti, se on vahvistettava kirjallisesti;
- b) sellaisessa muodossa, joka vastaa asianosaisten välille muodostunutta käytäntöä; tai
- c) kansainvälisessä kaupassa sellaista muotoa noudattaen, joka vastaa kauppatapaa, jonka asianosaiset tuntevat tai joka heidän olisi pitänyt tuntea ja joka on kyseisen tyyppisten sopimusten osapuolten kyseisellä kaupan alalla laajalti tuntema ja säännöllisesti noudattama.

2. Kirjallisena pidetään myös kaikkea sähköisin keinoin tapahtunutta viestintää, josta jää pysyvä tallenne sopimuksesta.

--”

Erosopimus

- 11 Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan eroamista Euroopan unionista ja Euroopan atomienergiayhteisöstä koskevan sopimuksen (EUVL 2020, L 29, s .7), joka allekirjoitettiin Brysselissä ja Lontoossa 24.1.2020 ja joka tuli voimaan 1.2.2020 (jäljempänä erosopimus), 2 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Tässä sopimuksessa tarkoitetaan

- a) ’unionin oikeudella’:

--

- iv) kansainvälisiä sopimuksia, joiden osapuolena unioni on, sekä jäsenvaltioiden unionin puolesta tekemiä kansainvälisiä sopimuksia;

--”

- 12 Tämän sopimuksen 67 artiklan, jonka otsikko on ”Tuomioistuinten toimivalta ja oikeudellisten päätösten tunnustaminen ja täytäntöönpano sekä tähän liittyvä keskusviranomaisten yhteistyö”, 1 kohdassa määrätään seuraavaa:

”Oikeudenkäynteihin, jotka on pantu vireille ennen siirtymäkauden päättymistä, sekä sellaisiin oikeudenkäynteihin ja kanteisiin, jotka liittyvät ensiksi mainittuihin oikeudenkäynteihin [Bryssel I a -asetuksen] 29, 30 ja 31 [a]rtiklan -- mukaisesti, Yhdistyneessä kuningaskunnassa samoin kuin jäsenvaltioissa, silloin kun asiassa on liittymä Yhdistyneeseen kuningaskuntaan, on sovellettava seuraavia säädöksiä ja säännöksiä:

- a) [Bryssel I a -asetuksen] tuomioistuimen toimivaltaa koskevat säännökset;

--”

- 13 Kyseisen sopimuksen 126 artiklan, jonka otsikko on ”Siirtymäkausi”, sanamuoto on seuraava:

”Siirtymä- tai täytäntöönpanokausi alkaa tämän sopimuksen voimaantulopäivänä ja päättyy 31 päivänä joulukuuta 2020.”

- 14 Saman sopimuksen 127 artiklassa, jonka otsikko on ”Siirtymäkauden soveltamisala”, määrätään seuraavaa:

”1. Ellei tässä sopimuksessa toisin määrätä, unionin oikeutta sovelletaan Yhdistyneeseen kuningaskuntaan ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa siirtymäkauden ajan.

--

6. Ellei tässä sopimuksessa toisin määrätä, 1 kohdan nojalla sovellettavassa unionin oikeudessa, myös sellaisena kuin se on pantu täytäntöön ja sitä sovelletaan jäsenvaltioissa, olevia viittauksia jäsenvaltioihin on siirtymäkauden ajan pidettävä viittauksina myös Yhdistyneeseen kuningaskuntaan.

– –”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

- 15 Tilman ja Unilever tekivät 22.11.2010 ensimmäisen sopimuksen, jossa Tilman sitoutui pakkaamaan ja valmistelemaan Unileverin lukuun teepussirasioita tiettyyn hintaan.
- 16 Sovittua hintaa muutettiin 6.1.2011 tehdyllä toisella sopimuksella. Tässä sopimuksessa täsmennettiin, että siihen sovellettiin tuotteiden ostoa koskevia Unileverin yleisiä sopimusehtoja, jollei muista määräyksistä muuta johtunut. Näissä yleisissä sopimusehdoissa, joihin oli mahdollista tutustua ja jotka oli mahdollista ladata internetsivustolta tässä sopimuksessa mainitun hyperlinkin kautta, määrättiin, että kumpikin sopimuspuoli ”hyväksyy peruuttamattomasti englantilaisten tuomioistuinten yksinomaisen toimivallan ratkaista kaikki sopimuksesta välittömästi tai välillisesti johtuvat riita-asiat”.
- 17 Asianosaisten välille syntyi laskutusta koskevissa yksityiskohdissa tapahtuneen muutoksen johdosta erimielisyyttä laskutetun hinnan korotuksesta, ja Unilever maksoi Tilmanin laatimat laskut vain osittain.
- 18 Tilman haastoi Unileverin belgialaisissa tuomioistuimissa ja vaati maksamatta jääneiden määrien maksamista. Unilever väitti tällöin, että pääasiassa kyseessä olevaan sopimukseen sovellettavien yleisten sopimusehtojen mukaan ainoastaan englantilaisilla tuomioistuimilla oli toimivalta ratkaista riita-asia.
- 19 Belgialainen ensimmäisen asteen tuomioistuin totesi 12.8.2015 antamassaan tuomiossa, että sillä oli toimivalta ratkaista riita-asia, ja katsoi samalla, että sopimukseen sovellettiin Englannin oikeutta ja että sitä oli tulkittava Englannin oikeuden mukaisesti.
- 20 Tilman valitti tästä tuomiosta ja väitti, että sopimukseen oli sovellettava Belgian oikeutta ja että sitä oli tulkittava Belgian oikeuden mukaisesti. Unilever teki vastavalituksen, jossa se väitti, että asiassa toimivaltaisista eivät olleet belgialaiset vaan englantilaiset tuomioistuimet.
- 21 Cour d’appel de Liège (Liègen ylioikeus, Belgia) hyväksyi 12.2.2020 antamallaan tuomiolla Unileverin esittämän oikeudenkäyntiväitteen ja katsoi, että pääasiassa kyseessä olevan sopimuksen yleisiin sopimusehtoihin sisältyvän oikeuspaikkalausekkeen takia belgialaisilla tuomioistuimilla ei ollut toimivaltaa ratkaista mainitun sopimuksen täyttämistä syntyneitä riita-asiaa.
- 22 Tilman teki tästä tuomiosta kassaatiovalituksen Cour de cassationiin (ylin tuomioistuin, Belgia) ja vetosi siihen, että Lugano II -sopimuksen 23 artiklan 1 ja 2 kohtaa oli rikottu. Tilmanin mukaan cour d’appel de Liège oli rinnastanut pääasiassa kyseessä olevan tilanteen virheellisesti tilanteeseen, jossa sopimus on tehty internetin välityksellä mutta jossa ostajan on rastitettava ruutu, joka osoittaa, että ostaja hyväksyy myyjän yleiset sopimusehdot.
- 23 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii, täyttyvätkö pääasiassa edellytykset sen osoittamiseksi, että Tilman on tosiasiallisesti hyväksynyt oikeuspaikkalausekkeeseen, sillä tämä lauseke sisältyi tuotteiden ostoa koskeviin Unileverin yleisiin sopimusehtoihin eikä pääasiassa kyseessä olevaan sopimukseen, eikä näitä ehtoja ollut liitetty suoraan sopimukseen.

- 24 Tämä tuomioistuin muistuttaa yhtäältä, että cour d'appel de Liège on katsonut 12.2.2020 antamassaan tuomiossa, että unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä, erityisesti 14.12.1976 annetussa tuomiossa Estasis Saloti di Colzani (24/76, EU:C:1976:177) ja 21.5.2015 annetussa tuomiossa El Majdoub (C-322/14, EU:C:2015:334) vahvistetut edellytykset näyttävät täyttyvän.
- 25 Se toteaa, että kun on kyse edellytyksestä, jonka mukaan sopimuksessa on viitattava nimenomaisesti yleisiin sopimusehtoihin, Unileverin Tilmanille allekirjoittamista varten toimittamassa ja Tilmanin 6.1.2011 tosiasiallisesti allekirjoittamassa sopimuksessa määrätään nimenomaisesti, että siihen sovelletaan tuotteiden ostoa koskevia Unileverin yleisiä sopimusehtoja, jollei kyseiseen sopimukseen tai muihin sopimuspuolten välillä tehtyihin sopimuksiin sisältyvistä muista määräyksistä muuta johdu. Kun kyse on edellytyksestä, jonka mukaan tavanomaisella huolellisuudella toimivan henkilön ”on voitava tarkastaa” viittaus yleisiin sopimusehtoihin, tässä sopimuksessa mainitaan hyperlinkki internetsivustolle, jolle siirtyminen mahdollistaa tutustumisen Unileverin yleisiin sopimusehtoihin. Kun kyse on edellytyksestä, jonka mukaan yleiset sopimusehdot on voitava ”tallettaa pysyväälle tallennusvälineelle”, Tilmanilla on ollut mahdollisuus siirtyä internetsivustolle, jolla Unileverin yleiset sopimusehdot olivat, ja ladata ja tulostaa ne sieltä.
- 26 Toisaalta Tilmania ei kuitenkaan kehoitettu rastittamaan ruutua, joka osoittaa, että se hyväksyi Unileverin yleiset sopimusehdot, joten herää kysymys siitä, onko Lugano II -yleissopimuksen 23 artiklan 1 ja 2 kohdan määräyksiä noudatettu.
- 27 Tässä tilanteessa Cour de cassation päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko [Lugano II -yleissopimuksen] 23 artiklan 1 kohdan a alakohdan ja 2 kohdan mukaisena pidettävä sitä, että toimivaltaista tuomioistuinta koskeva lauseke sisältyy yleisiin sopimusehtoihin, joihin kirjallisesti tehdyssä sopimuksessa viitataan mainitsemalla hyperlinkki internetsivustolle, jolle siirtyminen mahdollistaa tutustumisen mainittuihin yleisiin sopimusehtoihin, niiden lataamisen ja niiden tulostamisen, ilman, että sopimuspuolta, jota vastaan kyseiseen lausekkeeseen vedotaan, on kehoitettu hyväksymään kyseiset ehdot rastittamalla ruutu mainitulla internetsivustolla?”

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

- 28 Aluksi on todettava, että erosopimuksen 67 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan Bryssel I a -asetuksen tuomioistuimen toimivaltaa koskevia säännöksiä sovelletaan oikeudenkäynteihin, jotka on pantu vireille ennen kyseisen sopimuksen 126 artiklan mukaisen siirtymäkauden päättymistä Yhdistyneessä kuningaskunnassa samoin kuin jäsenvaltioissa silloin, kun asiassa on liittymä Yhdistyneeseen kuningaskuntaan.
- 29 Lisäksi erosopimuksen 127 artiklan mukaan Yhdistyneeseen kuningaskuntaan sovelletaan siirtymäkauden ajan unionin oikeutta, mukaan lukien kansainväliset sopimukset, joihin Lugano II -yleissopimus kuuluu.
- 30 Oikeuspaikkalausekkeista on muistutettava, että niissä on luonteensa puolesta kyse toimivaltaa koskevasta valinnanmahdollisuudesta, joka on oikeudellisesti vaikutukseton niin kauan kuin oikeudenkäyntiä ei ole pantu vireille ja josta on seurauksia vasta sinä ajankohtana, jolloin

oikeudenkäynti on pantu vireille (tuomio 13.11.1979, Sanicentral, 25/79, EU:C:1979:255, 6 kohta). Arvioitaessa tällaisen lausekkeen ulottuvuutta sovellettavan oikeussäännön kannalta on siten tarkasteltava tätä ajankohtaa.

- 31 Nyt käsiteltävässä asiassa unionin tuomioistuimen käytettävissä olevasta asiakirja-aineistosta ilmenee, että pääasiassa kyseessä oleva kanne on nostettu ennen 31.12.2020, jolloin erosopimuksen 126 artiklassa määrätty siirtymäaika päättyi, joten pääasian ratkaisemiseksi on edelleen tarpeen tulkita Lugano II -yleissopimusta.
- 32 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee asiakysymyksen osalta lähinnä, onko Lugano II -yleissopimuksen 23 artiklan 1 kohdan a alakohtaa ja 2 kohtaa tulkittava siten, että oikeuspaikkalausekkeesta on sovittu pätevästi silloin, kun se sisältyy yleisiin sopimusehtoihin, joihin kirjallisesti tehdyssä sopimuksessa viitataan mainitsemalla hyperlinkki internetsivustolle, jolle siirtyminen mahdollistaa tutustumisen näihin yleisiin sopimusehtoihin, niiden lataamisen ja niiden tulostamisen, ilman, että sopimuspuolta, jota vastaan kyseiseen lausekkeeseen vedotaan, on kehoitettu hyväksymään kyseiset yleiset sopimusehdot rastittamalla ruutu tällä internetsivustolla.
- 33 Tähän kysymykseen vastaamiseksi on muistutettava, että kuten Lugano II -yleissopimuksen tulkintaa koskevassa pöytäkirjassa N:o 2 olevan 1 artiklan 1 kohdasta ilmenee, Lugano II -yleissopimusta on sovellettava ja tulkittava kiinnittämällä asianmukaista huomiota unionin tuomioistuimen määrittelemiin periaatteisiin, jotka koskevat yhtä tai useampaa asianomaista määräystä tai muita vastaavia määräyksiä ja säännöksiä, jotka sisältyvät muihin välineisiin, joita ovat muun muassa Brysselin yleissopimus ja Bryssel I -asetus.
- 34 Koska Lugano II -yleissopimuksen 23 artiklan 1 ja 2 kohta ovat samat kuin Bryssel I -asetuksen 23 artiklan 1 ja 2 kohta ja koska tämän asetuksen 23 artiklan 1 kohdan sanamuoto on itsessään lähes sama kuin Brysselin yleissopimuksen 17 artiklan ensimmäisen kohdan sanamuoto, Lugano II -yleissopimuksen 23 artiklan 1 ja 2 kohtaa tulkittaessa on otettava huomioon se, miten unionin tuomioistuin on tulkinnut Brysselin yleissopimuksen vastaavia määräyksiä ja Bryssel I -asetuksen vastaavia säännöksiä (ks. analogisesti tuomio 7.2.2013, Refcomp, C-543/10, EU:C:2013:62, 18 ja 19 kohta ja tuomio 21.5.2015, El Majdoub, C-322/14, EU:C:2015:334, 27 ja 28 kohta). Koska Bryssel I a -asetuksen 25 artiklan 1 ja 2 kohdalla on korvattu pääosin samoin sanamuodoin Bryssel I -asetuksen 23 artiklan 1 ja 2 kohta, huomioon on otettava myös unionin tuomioistuimen ensin mainittua säännöstä koskeva oikeuskäytäntö.
- 35 Lugano II -yleissopimuksen 23 artiklan 1 kohdan mukaan asianosaiset, joista ainakin yhden kotipaikka on sopimusvaltiossa, voivat sopia, että sopimusvaltion tuomioistuimelle annetaan yksinomainen toimivalta ratkaista tietystä oikeussuhteesta syntyneet riidat. Jotta tällainen toimivallan antaminen on pätevä, se on tehtävä muun muassa ”kirjallisesti tai, jos se on tehty suullisesti, se on vahvistettava kirjallisesti”, kuten tämän säännöksen a alakohdasta ilmenee.
- 36 Unionin tuomioistuin on todennut Bryssel I -asetuksen 23 artiklan säännöksistä, että niitä on niissä asetettujen edellytysten osalta tulkittava suppeasti, sillä niillä suljetaan pois sekä kyseisen asetuksen 2 artiklan yleisen periaatteen mukainen vastaajan kotipaikan tuomioistuimen toimivalta että sen 5–7 artiklan mukainen erityistoimivalta (ks. vastaavasti tuomio 21.5.2015, El Majdoub, C-322/14, EU:C:2015:334, 25 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 37 Bryssel I -asetuksen 23 artiklan 1 kohdassa mainitaankin selkeästi, että sen soveltamisala rajoittuu tilanteisiin, joissa asiaosaiset ”ovat sopineet” tuomioistuimesta. Juuri sopimuspuolten tahtojen yhtyminen oikeuttaa sen, että sopimuspuolten sopimusvapauden periaatteen mukaisesti

annetaan etusija muulle tuomioistuimelle kuin sille, joka olisi mahdollisesti ollut asetuksen mukaan toimivaltainen (ks. vastaavasti tuomio 21.5.2015, El Majdoub, C-322/14, EU:C:2015:334, 26 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio 20.4.2016, Profit Investment SIM, C-366/13, EU:C:2016:282, 24 kohta).

- 38 Bryssel I -asetuksen 23 artiklan 1 kohdassa asetetaan oikeuspaikkalausekkeen pätevyyden edellytykseksi sopimuspuolten välinen sopimus, joten asiaa käsittelevän tuomioistuimen on tutkittava, onko sille toimivallan antavasta oikeuspaikkalausekkeesta tosiasiallisesti sovittu yhteisymmärryksessä sopimuspuolten kesken, minkä on ilmevä selkeästi ja tarkasti (ks. analogisesti tuomio 14.12.1976, Estasis Saloti di Colzani, 24/76, EU:C:1976:177, 7 kohta; tuomio 7.2.2013, Refcomp, C-543/10, EU:C:2013:62, 27 kohta ja tuomio 20.4.2016, Profit Investment SIM, C-366/13, EU:C:2016:282, 27 kohta).
- 39 Bryssel I -asetuksen 23 artiklan 1 kohdan muotovaatimusten tarkoituksena on taata, että asiasta on tosiasiallisesti sovittu sopimuspuolten välillä (ks. analogisesti Brysselin yleissopimuksen osalta tuomio 14.12.1976, Estasis Saloti di Colzani, 24/76, EU:C:1976:177, 7 kohta), jolloin tämän suostumuksen tosiasiallisuus on yksi tämän säännöksen tavoitteista (ks. vastaavasti tuomio 7.2.2013, Refcomp, C-543/10, EU:C:2013:62, 28 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio 20.4.2016, Profit Investment SIM, C-366/13, EU:C:2016:282, 27 kohta).
- 40 Unionin tuomioistuin on todennut tältä osin Brysselin yleissopimuksesta, että sen 17 artiklan ensimmäisessä kohdassa asetetun kirjallista muotoa koskevan vaatimuksen täyttää lähtökohtaisesti oikeuspaikkalauseke, joka sisältyy toisen sopimuspuolen yleisiin myyntisopimusehtoihin, silloin, kun nämä yleiset sopimusehdot on painettu sopimuksen kääntöpuolelle ja kun sopimuksessa on nimenomainen viittaus kyseisiin yleisiin sopimusehtoihin, tai silloin, kun sopimuspuolet ovat sopimustekstissään viittaneet tarjoukseen, jossa puolestaan viitataan nimenomaisesti yleisiin sopimusehtoihin, jos tavanomaisella huolellisuudella toimiva henkilö voi tarkastaa tämän nimenomaisen viittauksen ja jos on osoitettu, että yleiset sopimusehdot, joihin oikeuspaikkalauseke sisältyy, on todella toimitettu toiselle sopimuspuolelle (ks. vastaavasti tuomio 14.12.1976, Estasis Saloti di Colzani, 24/76, EU:C:1976:177, 10 ja 12 kohta).
- 41 Unionin tuomioistuin on kuitenkin täsmentänyt, että Brysselin yleissopimuksen 17 artiklan ensimmäisessä kohdassa asetettu kirjallista muotoa koskeva vaatimus ei täyty silloin, kun on kyse epäsuorista tai implisiittisistä viittauksista aiempaan kirjeenvaihtoon, sillä tällöin ei ole mitään varmuutta siitä, onko oikeuspaikkalauseke tosiasiallisesti ollut varsinaisen sopimuksen kohteena (ks. vastaavasti tuomio 14.12.1976, Estasis Saloti di Colzani, 24/76, EU:C:1976:177, 12 kohta).
- 42 Unionin tuomioistuin on myös todennut, että oikeuspaikkalauseke ei täytä Bryssel I a -asetuksen 25 artiklan 1 kohdan a alakohdassa, jonka sanamuoto ja Lugano II -yleissopimuksen 23 artiklan 1 kohdan a alakohdan sanamuoto ovat samankaltaiset, asetettuja edellytyksiä, silloin, kun sopimus on tehty suullisesti ja kun sitä ei ole myöhemmin vahvistettu kirjallisesti ja kun yleiset sopimusehdot, joihin asianomainen oikeuspaikkalauseke sisältyy, mainittiin vain toisen sopimuspuolen laatimissa laskuissa (ks. vastaavasti tuomio 8.3.2018, Saey Home & Garden, C-64/17, EU:C:2018:173, 28 ja 29 kohta).
- 43 Bryssel I -asetuksen 23 artiklan 2 kohdan, joka on Brysselin yleissopimuksen 17 artiklaan nähden uusi säännös, joka lisättiin asetukseen uuden viestintäteknologian kehityksen huomioon ottamiseksi, mukaan on niin, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen oikeuspaikkalausekkeen pätevyys voi riippua muun muassa mahdollisuudesta tallentaa kyseinen lauseke pysyvästi (tuomio 21.5.2015, El Majdoub, C-322/14, EU:C:2015:334, 32 kohta).

- 44 Kuten kyseisen säännöksen sanamuodon mukaisesta tulkinnasta seuraa, siinä edellytetään, että tarjotaan mahdollisuus tallentaa oikeuspaikkalauseke pysyvästi, riippumatta siitä, onko ostaja tosiasiallisesti tallentanut yleisten sopimusehtojen tekstin pysyvästi ennen kuin hän on klikannut kenttää, joka osoittaa, että hän on hyväksynyt nämä ehdot, tai sen jälkeen (tuomio 21.5.2015, El Majdoub, C-322/14, EU:C:2015:334, 33 kohta).
- 45 Tämän säännöksen tarkoitus on siis rinnastaa tietyt sähköisen viestinnän muodot kirjalliseen muotoon, jotta voidaan yksinkertaistaa sopimusten tekemistä sähköisesti, ja asianomaisten tietojen lähettäminen toteutuu myös, kun näihin tietoihin on pääsy näyttöpäätteen kautta. Jotta sähköinen viestintä voisi tarjota samat takeet erityisesti todisteiden osalta, on riittävää, että tietojen tallentaminen ja tulostaminen on mahdollista ennen sopimuksen tekemistä (tuomio 21.5.2015, El Majdoub, C-322/14, EU:C:2015:334, 36 kohta).
- 46 Nyt käsiteltävässä asiassa unionin tuomioistuimen käytettävissä olevasta asiakirja-aineistosta ilmenee, että pääasiassa kyseessä olevasta oikeuspaikkalausekkeesta määrätään Unileverin yleisissä sopimusehdoissa, joihin osapuolten välisessä kirjallisessa sopimuksessa nimenomaisesti viitataan.
- 47 Nyt käsiteltävän asian kaltaisesta tilanteesta, jossa yleisiä sopimusehtoja, joihin oikeuspaikkalauseke sisältyy, ei ole suoraan liitetty sopimukseen, on todettava, että kun otetaan huomioon tämän tuomion 37–45 kohdassa mainittu oikeuskäytäntö, tällainen lauseke on laillinen silloin, kun sopimuspuolten allekirjoittamassa sopimustekstissä on nimenomainen viittaus yleisiin sopimusehtoihin, joihin oikeuspaikkalauseke sisältyy.
- 48 Tämä pätee kuitenkin vain, kun viittaus on nimenomainen, kun tavanomaisella huolellisuudella toimiva osapuoli voi tarkastaa sen ja kun on osoitettu, että yleiset sopimusehdot, joihin oikeuspaikkalauseke sisältyy, on todella toimitettu sopimuspuolelle (tuomio 7.7.2016, Hőszi, C-222/15, EU:C:2016:525, 40 kohta).
- 49 Nyt käsiteltävässä asiassa näyttää olevan kiistatonta, että pääasiassa kyseessä olevassa sopimustekstissä on tällainen nimenomainen viittaus, jonka pääasian valittaja voi tarkastaa, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on kuitenkin arvioitava.
- 50 Näin ollen on tarkistettava, onko yleiset sopimusehdot todella toimitettu tälle sopimuspuolelle.
- 51 Koska Bryssel I -asetuksen 23 artiklan 2 kohdan mukaan – sellaisena kuin unionin tuomioistuin on sitä tulkinnut – kyseessä olevat tiedot on toimitettu, jos näihin tietoihin on pääsy näyttöpäätteen kautta, kirjallisessa sopimuksessa tehtyä sellaista viittausta yleisiin sopimusehtoihin, jossa mainitaan hyperlinkki internetsivustolle, jolle siirtyminen lähtökohtaisesti mahdollistaa tutustumisen näihin yleisiin sopimusehtoihin, on a fortiori pidettävä todisteena näiden tietojen toimittamisesta edellyttäen, että kyseinen hyperlinkki toimii ja että tavanomaisella huolellisuudella toimiva osapuoli pystyy käyttämään sitä.
- 52 Tällaisessa tapauksessa se, että kyseessä olevalla internetsivustolla ei ole ruutua, joka voitaisiin rastittaa merkiksi siitä, että yleiset sopimusehdot hyväksytään, tai että nämä yleiset sopimusehdot sisältävä internetsivu ei avaudu automaattisesti kyseiselle internetsivustolle siirryttäessä, ei voi asettaa kyseenalaiseksi tällaista päätelmää (ks. vastaavasti tuomio 21.5.2015, El Majdoub, C-322/14, EU:C:2015:334, 39 kohta), jos yleisiin sopimusehtoihin on mahdollista tutustua ennen sopimuksen allekirjoittamista ja jos kyseiset sopimusehdot hyväksytään asianomaisen sopimuspuolen allekirjoituksella.

- 53 Lisäksi on niin, että koska pelkkä mahdollisuus tallentaa ja tulostaa yleiset sopimusehdot ennen sopimuksen tekemistä riittää täyttämään muotovaatimukset, merkitystä ei ole sillä, onko toimitetut tiedot antanut kyseessä oleva yritys tai onko sopimuspuoli saanut ne.
- 54 Bryssel I -asetuksen 23 artiklan 1 kohdassa asetetuilla muotovaatimuksilla pyritään näet siihen, ettei kauppatavoille aseteta esteitä, ja niillä samalla neutralisoidaan sellaisten sopimusehtojen vaikutukset, jotka saattavat jäädä sopimuksissa huomaamatta, kuten kirjeenvaihdossa tai laskujen laatimisessa käytettäviin painotuotteisiin sisältyvien sellaisten lausekkeiden vaikutukset, joita sopimuspuoli, jota vastaan niihin vedotaan, ei ole hyväksynyt (ks. vastaavasti tuomio 24.6.1981, Elefanten Schuh, 150/80, EU:C:1981:148, 24 kohta ja tuomio 7.7.2016, Hőszig, C-222/15, EU:C:2016:525, 36 kohta).
- 55 Pääasiassa on nyt kyse kaupallisten yritysten välisistä jatkuvista sopimussuhteista, joten vaatimuksia, jotka koskevat ostajan kuluttajansuojaa, ei voida ottaa huomioon.
- 56 Vaikka ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei ole tiedustellut unionin tuomioistuimelta, voiko olemassa olla sopimuspuolten tiedossa oleva kansainvälisessä kaupassa noudatettava kauppatalpa, on joka tapauksessa lisättävä, että Lugano II -yleissopimuksen 23 artiklan 1 kohdan a alakohdassa määrättyjen kahden vaihtoehdon – eli kirjallinen sopimus tai suullinen sopimus, joka on vahvistettava kirjallisesti – lisäksi kyseisen 23 artiklan 1 kohdan b ja c alakohdassa määrätään, että toimivaltaa koskeva sopimus voidaan myös tehdä sellaisessa muodossa, joka vastaa asianosaisten välille muodostunutta käytäntöä, tai kansainvälisessä kaupassa sellaista muotoa noudattaen, joka vastaa kauppatalpaa, jonka asianosaiset tuntevat tai joka heidän olisi pitänyt tuntea ja joka on kyseisen tyyppisten sopimusten sopimuspuolten kyseisellä kaupan alalla laajalti tuntema ja säännöllisesti noudattama (ks. analogisesti tuomio 8.3.2018, Saey Home & Garden, C-64/17, EU:C:2018:173, 31 kohta).
- 57 Tällaisessa tapauksessa oikeuspaikkalausekkeesta sopiminen katsotaan päteväksi, jos tästä lausekkeesta on sovittu muodossa, joka on hyväksytty kyseisellä alalla ja jonka sopimuspuolet tunsivat tai joka heidän olisi pitänyt tuntea. Vaikka tämä lieventäminen ei kuitenkaan tarkoita sitä, että sopimuspuolten ei välttämättä tarvitsisi sopia oikeuspaikkalausekkeesta, sillä sopimuspuolten suostumuksen tosiasiallisuus on aina yksi tämän määräyksen tavoitteista, on oletettava, että sopimuspuolet ovat yksimielisiä oikeuspaikkalausekkeesta, jos tältä osin on olemassa kyseisellä kansainvälisen kaupan alalla vakiintuneita kauppatalpoja, jotka nämä sopimuspuolet tunsivat tai jotka heidän olisi pitänyt tuntea (ks. vastaavasti tuomio 20.2.1997, MSG, C-106/95, EU:C:1997:70, 16, 17 ja 19 kohta ja tuomio 20.4.2016, Profit Investment SIM, C-366/13, EU:C:2016:282, 39 ja 40 kohta).
- 58 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävänä on tarkistaa nyt käsiteltävässä asiassa tarvittaessa, onko pääasian asianosaisten välillä tehty oikeuspaikkalauseke jossakin Lugano II -yleissopimuksen 23 artiklan 1 kohdan b ja c alakohdassa tarkoitettussa muodossa.
- 59 Edellä esitetyn perusteella esitettyyn kysymykseen on vastattava, että Lugano II -yleissopimuksen 23 artiklan 1 ja 2 kohtaa on tulkittava siten, että oikeuspaikkalausekkeesta on sovittu pätevästi silloin, kun se sisältyy yleisiin sopimusehtoihin, joihin kirjallisesti tehdyssä sopimuksessa viitataan mainitsemalla hyperlinkki internetsivustolle, jolle siirtyminen mahdollistaa tutustumisen näihin yleisiin sopimusehtoihin, niiden lataamisen ja niiden tulostamisen ennen tämän sopimuksen allekirjoittamista, ilman, että sopimuspuolta, jota vastaan kyseiseen lausekkeeseen vedotaan, on muodollisesti kehoitettu hyväksymään kyseiset yleiset sopimusehdot rastittamalla ruutu tällä internetsivustolla.

Oikeudenkäyntikulut

- 60 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (seitsemäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa siviili- ja kauppaoikeuden alalla koskevan yleissopimuksen, joka on allekirjoitettu 30.10.2007 ja jonka tekeminen hyväksyttiin Euroopan yhteisön puolesta 27.11.2008 tehdyllä neuvoston päätöksellä 2009/430/EY, 23 artiklan 1 ja 2 kohtaa

on tulkittava siten, että

oikeuspaikkalausekkeesta on sovittu pätevästi silloin, kun se sisältyy yleisiin sopimusehtoihin, joihin kirjallisesti tehdyssä sopimuksessa viitataan mainitsemalla hyperlinkki internetsivustolle, jolle siirtyminen mahdollistaa tutustumisen näihin yleisiin sopimusehtoihin, niiden lataamisen ja niiden tulostamisen ennen tämän sopimuksen allekirjoittamista, ilman, että sopimuspuolta, jota vastaan kyseiseen lausekkeeseen vedotaan, on muodollisesti kehoitettu hyväksymään kyseiset yleiset sopimusehdot rastittamalla ruutu tällä internetsivustolla.

Allekirjoitukset